

Asociace
pro mezinárodní
otázký
Association
for International
Affairs

Briefing Paper 4/2009

Vojna drogových kartelov v Mexiku a jej implikácie pre mexicko-americké vzťahy

—
Srpen 2009

Vojna drogových kartelov v Mexiku a jej implikácie pre mexicko-americké vzťahy

—

Ivan Kováč

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Briefing Paper 4/2009

Vojna drogových kartelov v Mexiku a jej implikácie pre mexicko-americké vzťahy

—
Srpen 2009

Vojna drogových kartelov v Mexiku a jej implikácie pre mexicko-americké vzťahy

Mexiko je prakticky najvýznamnejšou tranzitnou krajinou pre drogovú produkciu z celej Južnej Ameriky berúc do úvahy jeho strategicky významnú geografickú polohu ako suseda USA. Podľa údajov amerického ministerstva zahraničných vecí prechádza až 90 % kokaínu do USA práve cez Mexiko.¹ Mocné a vysoko organizované pašerácke skupiny dneška sú následníkmi v dlhej pašeráckej histórii mexických kartelov. Počas dlhého obdobia vlády jednej strany v Mexiku (vláda PRI; 1929-2000) sa úrady pokúšali držať negatívne efekty, prevažne násilie, na minime aj využívaním tichého „spravovania drogového pašeráctva“. V praxi to znamenalo, že centrálna a regionálne vlády často prižmurovali oči pred týmito deliktami, či už pre profit alebo udržanie klúdu. Výsledkom pasívnej politiky vlády voči kartelom bola vzájomná tolerancia na princípe nezasahovania. Do prvej polovice 90-tych rokov boli ozbrojené konflikty medzi konkurujúcimi si narkoorganizáciami len sporadickými. Jednou z príčin bola aj tolerantná vládna politika, ktorá čiastočne napomohla k zakonzervovaniu existujúcej situácie a umožnila upevnenie pozície kartelov v ich zónach vplyvu. Hlavnú rolu v tej dobe hrali kartel z Tijuany (*Cartel de Tijuana*), kartel zo Zálivu (*Cartel del Golfo*) a kartel z Juárezu (*Cartel de Juárez*). Napriek tomu však v porovnaní s poslednými desiatimi rokmi vyznieva spomínané obdobie v otázke frekvencie násillia ako relatívne pokojné.

Mexické pašerácke organizácie dlhodobo poskytovali pomocné služby väčšinou kolumbijským kartelom z Medellín a Cali. Boli platení, avšak nedostávali podiel z tržieb s kokaínom. To sa však začiatkom 90-tych rokov zmenilo, keďže mexické kartely začali požadovať 30% podielu z predaja drogy ako čiastkovú platbu za služby. O niekoľko rokov neskôr zvyšujúca sa moc kartelov z Tijuany, Juárezu, Zálivu a Sinaloy ako aj pád kolumbijského drogového bossa Pabla Escobara viedli k tomu, že Mexičania sami začali od Kolumbijcov vykupovať drogy a za pomoci vybudovanej distribučnej siete ich transferovali do USA. Okrem toho sa zmenila aj vnútorná štruktúra zločineckých organizácií, ktoré sa transformovali do profesionálnych kriminálnych sietí s alianciami a spojencami po celej krajine.

Jediným momentom, ktorý v tomto období čiastočne narušil rovnovážnu stabilitu medzi kartelmi bolo zatknutie lídra kartelu z Guadalajary Miguela Ángela Félix Gallarda v roku 1989. Félix do svojho zatknutia platil za najvplyvnejšiu figúru na mexickej drogovej scéne a v Latinskej Amerike sa mu vyrovnal už len spomínaný kolumbijský boss Escobar. Aj samotný guadalajarský kartel si v tej dobe udržiaval poprednú pozíciu v pašeráckych operáciách. Uväznenie Félix Gallarda však viedlo k vnútornému rozpadu kartelu a jeho rozdeleniu na kartel zo Sinaloy a kartel z Tijuany, ktorý sa považuje za nástupnícky kartel a prevzali ho jeho synovci, siedmi bratia z rodiny Arellano Félix. Výsledkom súperenia

¹ BEITTEL, June S. Mexico's Drug Related Violence. *Congressional Research Service* [online]. 2009, no. R40582 [cit. 2009-06-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.fas.org/sgp/crs/row/R40582.pdf>>.

týchto kartelov o „nástupníctvo“ boli štyri roky konfrontácie, ktorá skončila až zavraždením lídra kartelu zo Sinaloy Amada Carrilla Fuentesesa v roku 1994.

1. Vývoj po roku 2000

Reorganizácia pašeráckej scény a zdroj početnejších a súťaživejších kriminálnych zoskupení priniesli rastúce násilie, ktoré bolo podnietené aj ukončením dlhoročnej vlády PRI a nástupom pravicového prezidenta V. Foxa zo strany PAN v roku 2000. Fox vyhlásil vojnu všetkým pašerákovi a mal dočasný úspech pri rozbití časti ich štruktúr a zatknutí či zabití niektorých lídrov. Podľa úradu generálneho prokurátora (Procuraduría General de la República; PGR) bolo počas Foxovho mandátu zatknutých 15 bossov kartelov.² Mnohí z nich patrili medzi úplnú špičku jednotlivých kartelov alebo boli členmi širšieho vedenia. Napriek tomu boli títo bossovia veľmi rýchlo nahradení novými, čo zase podnietilo nástupnícke vojny medzi jednotlivými klanmi a vláda tak opäť musela čeliť nárastu násilia. Fox nebol schopný ukončiť korupciu v radoch bezpečnostných zložiek a násilie spojené s konkurenčnými vojnami kartelov po spomínaných zatknutiach sa vymklo spod kontroly.

Za úspechy Foxovej vlády však môžeme považovať zabitie lídra kartelu z Tijuany Ramóna Arellana Félix v roku 2002. Tijuanský kartel stál celkovo v popredí vládnych operácií počas Foxovej éry, kedy sa podarilo zatknúť aj iných jeho významných členov, čo kartel značne oslabilo. V roku 2003 prišiel ďalší úspešný záťah, ktorého výsledkom bolo zatknutie lídra kartelu zo Zálivu Osiela Cárdenasa, ktorý bol neskôr už za vlády prezidenta Calderóna extraditovaný do USA.

Od polovice Foxovho mandátu (2000-2006), najmä od roku 2005, vypukol pre mocenské vákuum po zatknutí Cárdenasa otvorený súboj kartelu zo Zálivu s kartelom zo Sinaloy o kontrolu jedného z pohraničných miest smerom do USA - Nuevo Laredo. Mesto bolo vtedy takmer pol roka paralyzované vplyvom vražd a únosov a Fox krátkodobo nasadil aj príslušníkov armády. Kartel zo Zálivu si na ochranu svojich pozícií najal paramilitantné komando zabijakov „Los Zetas“, ktoré je odvtedy považované za súčasť jeho štruktúry. Ako odpoveď kartelu zo Sinaloy vzniklo podobné komando aj v ich radoch – „Los Negros“. Znaky vtedajšieho násilia sú stále badateľné v praxi mexických kartelov aj po 4 rokoch – únosy, vraždy civilistov a policajtov a stále pretrvávajúca beztrestnosť (impunidad) pre páchatel'ov týchto činov.

Podľa mexických úradov pôsobí v súčasnosti na území krajiny štvorica hlavných pašeráckych organizácií – kartelov:

- kartel z Tijuany – líderský klan Arellano Félix (centrum- Tijuana, štát Baja California)
- kartel zo Zálivu – bývalý líder Osiel Cárdenas (centrum – Matamoros, štát Tamaulipas), v súčasnosti má kartel decentralizovanú štruktúru s 3 vedúcimi predstaviteľmi, z ktorých každý kontroluje jednu z pašeráckych ciest, t.j. pôsobí ako

² CASTILLO GARCIA, Gustavo. Capturados en este sexenio, 63 mil 456 narcotraficantes, revela la PGR. *La Jornada* [online]. 2006, vol. 26.2.2006 [cit. 2009-06-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.jornada.unam.mx/2006/02/26/index.php?section=politica&article=027n1pol>>.

Briefing Paper 4/2009

Vojna drogových kartelov v Mexiku a jej implikácie pre mexicko-americké vzťahy

– Srpen 2009

tzv. gatekeeper (z tohto kartelu sa odčlenil kartel La Familia – pôsobí samostatne v štáte Michoacán)

- kartel zo Sinaloy – líderský tandem Joaquín „El Chapo“ Guzmán, Ismael „El Mayo“ Zambada (centrum – štát Sinaloa)
- kartel z Juárezu – líder Vicente Carrillo Fuentes (centrum – Ciudad Juárez, štát Chihuahua)

Obr.1. Približné oblasti vplyvu jednotlivých kartelov v Mexiku

Zdroje: es.wikipedia.com, autor

Čo sa týka postavenia kartelov, v poslednom období došlo v tomto smere k vytvoreniu dvoch nepriateľských blokov – kartel zo Zálivu sa spojil s kartelom z Tijuany proti zvyšným dvom kartelom. Existujú teda dve skupiny súperiace o vplyv a kontrolu drogových ciest v Mexiku a na hraniciach s USA. Ako vyplýva z nákresu na mape, ktorý vyjadruje približné epicentrá vplyvu jednotlivých kartelov, aliancie medzi nimi sú podporené najmä snahou dvoch centrálnych kartelov – Sinaloa a Juárez – ktoré sa svojimi aktivitami pokúšajú vytláčať „pobrežné“ kartely zo Zálivu (východné pobrežie) a z Tijuany (západné pobrežie) z ich sfér vplyvu v centrálnej časti mexickej hranice s USA. Stredobodom konfrontácie sú potom zlomové línie medzi centrálnymi a pobrežnými kartelmi. Okrem toho je na mape vidieť, že stred Mexika sa pri koncentrácii kartelov na severnú oblasť pri hranici s USA dostal do vákuu. Jeho význam je pritom nezanedbateľný, keďže v týchto štátoch existujú podmienky pre kultiváciu drogy – najmä marihuana, amapola (základ heroínu) a metamfetamíny.

V súčasnosti na tomto území okrem súperenia kartelov zo Sinaloy a zo Zálivu čiastočné vákuum vyplňa aj osamostatnený a rozvíjajúci sa kartel La Familia zo štátu Michoacán.

Kartelové organizácie využívajú na násilné činy vlastné organizované skupiny zabijakov-paramilitantov ako napr. Los Zetas (Záliv), Los Negros (Sinaloa), Los Pelones, La Gente Nueva (Sinaloa). Predpokladá sa, že pašerácke organizácie operujú až v 21 z 31 mexických federálnych štátoch a priamo zapájajú do činnosti až 7000 jednotlivcov. Podľa americkej tlače odhadujú mexické úrady ročný rozpočet kartelov na úrovni 10 mld. USD, z ktorých väčšina pochádza z predaja drog v USA.³ Najsilnejším a najúspešnejším kartelom dneška je kartel zo Sinaloy vedený bossom Joaquínom „Chapo“ Guzmánom. Jednou z jeho silných stránok je schopnosť formovať aliancie a rozširovať svoje medzinárodné kontakty, keď sa predpokladá, že disponuje bunkami v Guatemale, Nikarague, Salvádore a samozrejmosťou je aj prítomnosť v kľúčových produkčných krajinách Kolumbie a Peru.

Väčšina kokaínu prichádza do Mexika po mori (najmä Pacifikom) alebo pozemnou cestou cez problematickú priepustnú hranicu s Guatemalou. Letecké pašovanie je na ústupe. Z Mexika je následne väčšina kokaínu posielaná vo veľkých dávkach, často niekoľko ton, na hranicu do miest Nuevo Laredo, Tijuana, Ciudad Juárez, kde je prebalená a posielaná do USA v menších množstvách ukrytá v privátnych alebo komerčných vozidlách.

2. Súčasná protidrogová politika

Mexiko už desiatky rokov bojuje s produkciou drog a najmä s ich tranzitom cez jeho územie z juhoamerických zdrojov do USA. Chápanie drogového pašeráctva ako hrozby pre národnú bezpečnosť sa prvýkrát objavilo za vlád M. de la Madrida (1982-1988) a C. Salinasa (1988-1994). Ako odpoveď na ďalekosiahlu korupciu v radoch mexickej polície a na základe amerických požiadaviek sa do procesu boja s drogami a pašovaním čoraz častejšie začala zapájať aj mexická armáda. Zatiaľ čo významné zapojenie armády začalo za vlády prezidenta E. Zedilla (1994-2000), bol to jeho nástupca V. Fox, ktorý značne pozdvihol jej rolu.

Nový prezident F. Calderón, ktorý prevzal úrad v decembri 2006, zvýšil vo fiškálnom roku 2007 výdavky na boj s kriminalitou o 24% a silné a viditeľné akcie proti násiliu, organizovanému zločinu a pašovaniu drog sa stali leitmotívom jeho Plánu národnej bezpečnosti na roky 2007-2012.⁴ Štátne výdavky do oblasti národnej bezpečnosti zvýšil z 2 mld. USD v roku 2006 na 4 mld. USD za rok 2008.⁵ V situácii narastajúceho násillia nemal Calderón príliš na výber a rozhodol sa zaútočiť na pašerákov masívnym rozmiestnením federálnych policajných zložiek a armády. Prvá spoločná operácia týchto jednotiek pod názvom „Operación Conjunta Michoacán“ v jeho domovskom štáte Michoacán sa

³ FAINARU, Steve, BOOTH, William. As Mexico Battles Cartels, The Army Becomes the Law. *The Washington Post* [online]. 2009, vol. 2.4.2009 [cit. 2009-06-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/04/01/AR2009040104335.html>>.

⁴ Embajada de México en Estados Unidos. *INICIATIVA MÉRIDA: Un Nuevo Paradigma de Cooperación en Materia de Seguridad* [online]. 2007 [cit. 2009-06-18]. Dostupný z WWW: <<http://portal.sre.gob.mx/eua/index.php?option=news&task=viewarticle&sid=334>>.

⁵ RIBANDO SEELKE, Clarke, BEITTEL, June S. Mérida Initiative for Mexico and Central America: Funding and Policy Issues. *Congressional Research Service* [online]. 2009, no. R40135, s. 21-22. [cit. 2009-07-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.fas.org/sgp/crs/row/R40135.pdf>>.

uskutočnila krátko po tom, ako prevzal úrad prezidenta v decembri 2006. Bolo do nej nasadených viac ako 4000 príslušníkov pozemných a vzdušných síl a 1000 príslušníkov námorníctva. Operácia viedla k zatknutiu stoviek členov pašeráckych organizácií a ku konfiškácii množstva zbraní a ton kokaínu. O pár týždňov neskôr, v januári 2007, začala podobná operácia aj v štáte Baja California a v jeho kľúčovom meste Tijuana, ktoré je sídlom rovnomenného kartelu. V rámci tejto akcie nariadila armáda miestnej polícii zložiť zbrane a prenechať výkon funkcií federálnej polícii, keďže existovali podozrenia z masívnej kolaborácie miestnych policajných síl s tamojším narkokartelom.

Viacerí analytici si všimajú, že práve Calderón zavŕšil prechod od pôvodnej koexistencie vlády a kartelov do fázy ich fyzickej a politickej konfrontácie.⁶ Calderónova vláda na začiatku svojej činnosti rozhodla aj o niekoľkých extradíciách drogových bossov do USA. Príkladom je už spomínaná extradícia Osiela Cárdenasa v roku 2007. Napriek počiatovým úspechom sa však v druhej polovici roku 2007 a počas celého roku 2008 dostalo násilie vyvolané drogovými gangmi na neúnosnú mieru a priam hrôzostrašné popravy pašerákov, policajtov či dokonca civilov boli v celom Mexiku na dennom poriadku. Už len v prvom roku Calderónovej vlády stúpol počet obetí drogového násillia na 2300, čo je oveľa viac než priemer za predchádzajúcich 6 rokov Foxovej vlády – 1500 obetí ročne. Špirála násillia explodovala najmä v roku 2008, kedy dochádzalo ku konfliktom medzi konkurujúcimi si kartelmi navzájom ako aj medzi nimi a políciou resp. armádou. Okrem týchto aktérov boli medzi viac ako 5600⁷ obetami roku 2008 aj mnohí civili, ktorí boli zavraždení ako výstraha a stali sa tak „vedľajším efektom“ ozbrojených stretov. Spôsob vrážd a najmä stav obetí, často dekapitovaných, vzbudzujú hrôzu a obavy z ďalšieho vývoja, uvedomujúc si aj čoraz viac sa prehĺbujúcu korupciu vo všetkých zložkách mexickej verejnej služby, ktorá vedie nielen k pasívnemu tolerovaniu ale dokonca k aktívnej participácii pracovníkov štátnej služby na násilných činoch. Príkladom je prípad z leta roku 2008, kedy bol unesený 14-ročný syn popredného mexického podnikateľa, ktorý bol aj napriek zaplateniu obrovského výkupného nájdený zavraždený. Vyšetrowanie odhalilo, že únoscami a organizátormi deliktu boli policajti združení v organizovanej skupine zameranej na únosy bohatých občanov prípadne ich detí.

Calderón vyhlásil, že jeho vláda vidí boj proti drogovému obchodu a organizovanému zločinu ako dlhodobý proces vyžadujúci si nielen akcie v teréne ale aj hlboké inštitucionálne reformy zamerané na profesionalizáciu bezpečnostných síl a akcie proti korupcii a beztrestnosti, ktorá snáď najviac trápi bežných Mexičanov. V marci 2007 začala reštrukturalizácia ministerstva verejnej bezpečnosti (Secretaría de Seguridad Pública; SSP) zavedením postov viceministrov, pričom kľúčovým pre boj s násillím má byť viceministerstvo pre stratégie a policajné informácie. Cieľom je vytvoriť 500 postov vo

⁶ Napr. John Bailey z Georgetown University. Pozri:

U.S.-Mexico Security Cooperation: The Mérida Initiative and Beyond . *Woodrow Wilson International Center for Scholars : Mexico Institute* [online]. 2008, vol. 8.2.2008 [cit. 2009-06-13].

Dostupný z WWW:

<http://www.wilsoncenter.org/index.cfm?topic_id=5949&fuseaction=topics.event_summary&event_id=370648>.

⁷ BEITTEL, June S. Mexico's Drug Related Violence. *Congressional Research Service* [online].

2009, no. R40582, s. 1. [cit. 2009-06-10]. Dostupný z WWW:

<<http://www.fas.org/sfp/crs/row/R40582.pdf>>.

všetkých 32 štátoch Mexika a rozšíriť tak dosah federálnej polície a jej operačnú kapacitu, keďže štátna a lokálna polícia je v jednotlivých mexických štátoch vystavená veľkému tlaku zo strany miestnej mafie, ktorému často krát za úplatu alebo v snahe zachrániť si svoj život aj podľahne.

Súčasťou opatrení Calderónovej vlády je aj rozsiahly program „preškoľovania“ a prešetrovania príslušníkov policajného zboru na štátnej a lokálnej úrovni. Ambiciózny program má zahŕňať otestovanie až 450 000 policajtov. Jeho náplňou sú testy na detektore ľži, drogové a psychologické testy ako aj audit osobných financií s cieľom odhaliť prípadných skorumpovaných alebo nekompetentných policajtov. Podľa údajov denníka *The Washington Post* „takmer polovica z 56 000 doposiaľ prešetrovaných policajtov testami neprešla.“⁸ Tento fakt len zvyšuje význam a vplyv mexickej armády, ktorá už začína miestne a štátne policajné sily pomaly dostávať mimo hry.

Výsledky Calderónových reforiem môžeme ešte len očakávať, avšak už teraz je jasné, že aj pri posilnení federálnej polície sú stále práve zložky lokálnej a štátnej polície extrémne náchylné na korupciu. Okrem toho, federálni policajti tvoria iba 4,5% všetkých policajných zložiek a otázka zvýšenia ich počtu ide ruka v ruku aj s otázkou ich vyfinancovania. Vo svetle týchto otáznikov sa zdá, že mexická vláda si zvolila potenciálne kontraproduktívnu cestu spoliehania sa na vojenské jednotky aspoň dokiaľ nebude policajná reforma plne implementovaná. Vláda síce nasadzovanie armády obhajuje tvrdeniami o korupčnom prostredí v kruhoch štátnej a lokálnej polície, avšak organizácie na ochranu ľudských práv poukazujú aj na ich porušovanie zo strany mexických armádnych príslušníkov a nejasný mandát, pod ktorým operujú v teréne.

Špecifickým typom problému je aj tzv. beztrestnosť, inými slovami absencia právneho štátu a praktická nevyožiteľnosť práva v súdnom systéme krajiny. Sudcovia a policajní vyšetrovatelia čelia množstvu pokusov o úplatkárstvo alebo vydieranie a ich práca je často krát bezprostredným ohrozením života, o čom vypovedá aj fakt, že v roku 2008 bolo zavraždených niekoľko vysokopostavených policajných a súdnych funkcionárov zaoberajúcich sa drogovou kriminalitou, vrátane šéfa mexickej protidrogovej polície Édgara Millána Gómeza, ktorého popravili priamo doma na základe zrady jeho ochranky. Len veľmi malé percento deliktov obete zhlásia na políciu a ešte menšie percento z nich je potom riadne vyšetrovaných a ich páchatelia sú odsúdení. Vyvoláva to potom nebezpečnú špirálu, v dôsledku ktorej sa o väčšine trestných činov vrátane únosov polícia nikdy nedozvie, či už zo strachu obete, resp. jej príbuzných alebo z opodstatneného presvedčenia, že policajné vyšetrovanie by aj tak bolo neefektívne, nehovoriac o tom, že v prípadoch keď sú páchatelmi samotní policajti dochádza aj k vzájomnému „krytiu“ medzi nimi.

Napriek problémom sa mexickým policajným a spravodajským zložkám podarilo zaknihovať významný úspech v októbri 2008, kedy v Tijuane zadržali lídra miestneho kartelu Eduarda Arellana Félix. Arellano Félix bol hľadaný na základe medzinárodného zatykača vo viac ako 180 krajinách sveta a americká protidrogová agentúra DEA vypísala za jeho dolapenie odmenu 5 miliónov USD. Arellano Félix je považovaný za historického

⁸ FAINARU, Steve, BOOTH, William. As Mexico Battles Cartels, The Army Becomes the Law. *The Washington Post* [online]. 2009, vol. 2.4.2009 [cit. 2009-06-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/04/01/AR2009040104335.html>>.

morálneho lídra kartelu z Tijuany a jeho najvyššiu autoritu po zatknutí Francisca Javiera Arellana Félix a v roku 2006.

3. Iniciatíva Mérida – jadro bilaterálnej kooperácie

Spoločná kooperácia F. Calderón a amerického prezidenta G. Busha v boji proti drogám sa datuje do októbra 2007. Pod vplyvom rastúceho násillia a drogovej kriminality v Mexiku začali v tomto období rokovania medzi ministerstvami zahraničných vecí USA a Mexika o možnosti priamej spolupráce a pomoci zo strany USA v tejto problematike. Ich výsledkom bol podpis Iniciatívy Mérida. Iniciatíva bola schválená americkým Kongresom v júni 2008 ako projekt bezpečnostnej spolupráce medzi USA, Mexikom a krajinami Strednej Ameriky s cieľom bojovať proti obchodu s drogami, cezhraničnej kriminalite a praniu špinavých peňazí. Zámerom projektu je prispieť k bezpečnejšiemu prostrediu na pologuli, uskutočniť akcie proti kriminálnym organizáciám, ktoré „ohrozujú vlády a regionálnu bezpečnosť“ a „predísť vstupu a šíreniu nelegálnych drog a transnárodných hrozieb v rámci regiónu a USA.“⁹ Filozofia tejto iniciatívy pri jej vzniku vychádzala z presvedčenia, že Mexiko a USA nesú zdieľaný problém obchodu s drogami a majú preto zdieľanú zodpovednosť za jeho riešenie, keďže vo vzájomnom vzťahu pôsobí Mexiko ako kľúčová tranzitná krajina pre drogy a USA ako hlavný nositeľ dopytu po drogách. Obe vlády sa zaviazali k strategickej a taktickej bilaterálnej kooperácii v snahe nadviazať regionálnu a medzinárodnú spoluprácu tak širokú, ako to bude potrebné na to, aby ich boj bol úspešný.¹⁰

Na konci roku 2007 si prezident Bush vyžiadal 550 mil. USD (z toho 500 mil. USD len pre Mexiko) na rok 2008, ako časť trojročného plánu v celkovej výške 1,4 mld. USD na zabezpečenie moderného inšpekčného a kontrolného vybavenia vrátane helikoptér a prieskumných lietadiel ako aj na tréning a poradenstvo pre nových federálnych policajtov a spustenie programov ochrany svedkov a pod. Iniciatíva určila kľúčové úlohy pre oboch hlavných protagonistov - USA majú bojovať s pašovaním zbraní z USA do Mexika, znižovať domáci dopyt po drogách a bojovať proti praniu špinavých peňazí. Tu je však nutné dodať, že Iniciatíva Mérida je americkou stranou chápaná ako program zahraničnej asistencie (foreign assistance package) a nie je doplnená sprievodnou legislatívou na americkej strane. Z tohto dôvodu je pre americký Kongres veľmi ťažké určiť mieru do akej si USA plnia svoje záväzky vyplývajúce z Iniciatívy. Na druhej strane, Mexiko má za úlohu vykonávať aktivity v štyroch základných oblastiach – priamy boj s narkokartelmi v teréne, policajná reforma a boj s korupciou, implementácia reformy súdnictva a ochrana ľudských práv. Z celého objemu finančných prostriedkov určených pre Mexiko je 15 % flexibilných a sú závislé od toho, ako sa bude vyvíjať implementácia opatrení v spomínaných oblastiach. Hlavnou ambíciou USA v rámci tohto projektu je posilniť Mexiko a Strednú Ameriku najmä pri ich snahách o vymožitelnosť práva v boji s drogovou kriminalitou ako aj s ňou spojeným

⁹ RIBANDO SEELKE, Clarke, BEITTEL, June S. Mérida Initiative for Mexico and Central America: Funding and Policy Issues. *Congressional Research Service* [online]. 2009, no. R40135, s. 5. [cit. 2009-07-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.fas.org/sgp/crs/row/R40135.pdf>>.

¹⁰ Secretaría de Relaciones Exteriores de México. *Iniciativa Mérida: Un nuevo paradigma de cooperación en materia de seguridad : Declaración conjunta* [online]. 2007 [cit. 2009-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.sre.gob.mx/dconjunta.pdf>>.

praním špinavých peňazí a rozrastajúcou sa korupciou. Ďalším zámerom je poskytnúť technickú pomoc pri výcviku zložiek určených na boj s narkoobchodom. Výhodou programu je jeho dlhodobý zámer a preferovanie koncepčných zmien namiesto nesystémového jednorazového prístupu v podobe financovania výzbroje a iných vojenských technológií bez nevyhnutnej spätnej väzby. Pre Strednú Ameriku si Iniciatíva kladie za cieľ pôsobiť ako všeobecný balíček pomoci v oblasti verejnej bezpečnosti s cieľom zaistiť väčšiu bezpečnosť občanov jednotlivých krajín. Nástrojmi by mali byť zlepšenie výmeny informácií, modernizácia a profesionalizácia policajných síl, rozširovanie kontrolných a inšpekčných kapacít a reforma súdneho sektoru s cieľom posilniť dôveru občanov v inštitúcie.

Americkí predstavitelia pripomínajú, že v programe nejde len o fyzický prevod nových technológií a vybavenia do Mexika, ale aj o transfer know-how v boji proti drogám ako napr. praktický výcvik a zaškolenie nových federálnych policajných zložiek a spustenie programov protidrogovej osvetvy v školách. Za vlády G. Busha však v tomto smere dochádzalo k sporom aj v americkom Kongrese, kde existovala väčšina stúpencov tzv. hard-side asistencie zameranej na rozvoj bezpečnostných kapacít štátov, ktorí prevažovali nad zástancami soft-side asistencie v podobe rozvojových programov v justícii a oblasti ľudských práv.¹¹

Mexické úrady zdôrazňujú, že tento program rozširuje a vylepšuje predchádzajúce bilaterálne protidrogové a kriminálne operácie s USA a je založený na „princípoch zdieľanej zodpovednosti, reciprocity, vzájomnej dôvery a plného rešpektu pre suverenitu každej krajiny.“¹² Zdôrazňujú pritom, že program nezahŕňa rozmiestnenie amerického vojenského alebo bezpečnostného personálu v Mexiku. Technologicky najmodernejšie vybavenie, výcvik a zavádzanie programov redukcie dopytu po drogách je vnímané ako súčasť politiky USA v rámci uvedomenia si zdieľanej zodpovednosti za boj proti organizovanému drogovému zločinu. Iniciatíva Mérida je však napriek tomu silne kritizovaná niektorými časťami spoločnosti ako aj ľavicovou opozíciou, ktoré ju vnímajú ako obmedzenie mexickej suverenity a obávajú sa zvýšenej prítomnosti predstaviteľov USA na území krajiny.¹³ Negatívnym bodom programu je aj skutočnosť, či regionálny prístup k tejto problematike zahŕňajúci celú Strednú Ameriku bude úspešný, nakoľko do rozpočtov ostatných stredoamerických krajín pôjde v porovnaní s Mexikom z Iniciatívy Mérida len zlomok finančných prostriedkov. V tomto smere je na mieste skonštatovať, že silnejšia kooperácia na regionálnej úrovni medzi USA, Mexikom a celou Strednou Amerikou je bezpochyby nevyhnutná, avšak jej náplňou by nemalo byť len vylepšenie technického vybavenia Mexika, ale aj implementácia efektívnych politík boja proti obchodu s drogami a jeho prevencii a to celoplošne v danom dopadovom regióne.

¹¹ RIBANDO SEELKE, Clarke, BEITTEL, June S. Mérida Initiative for Mexico and Central America: Funding and Policy Issues. *Congressional Research Service* [online]. 2009, no. R40135, s. 10-11.

[cit. 2009-07-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.fas.org/sgp/crs/row/R40135.pdf>>.

¹² Secretaría de Relaciones Exteriores de México. *PALABRAS DE LA SECRETARIA DE RELACIONES EXTERIORES, EMBAJADORA PATRICIA ESPINOSA CANTELLANO, A PROPÓSITO DE LA INICIATIVA MÉRIDA*. [online]. 2007 [cit. 2009-06-09]. Dostupný z WWW: <http://www.sre.gob.mx/csocal/contenido/disc/2007/oct/disc_042.html>.

¹³ NAVARETTE, Jorge Eduardo. La Iniciativa Medellín. *La Jornada* [online]. 2007, no. 15.7.2007 [cit. 2009-06-09]. Dostupný z WWW:

<<http://www.jornada.unam.mx/2007/11/15/index.php?section=opinion&article=023a2pol>>.

4. Aktuálny vývoj situácie

V priebehu roku 2008 sa s prudko rastúcim počtom obetí vojny kartelov snažila vláda aj o systémové kroky v podobe čistiek v radoch polície a armády. Výsledkom takejto operácie nazývanej „Operación Limpieza“ bolo zatknutie niekoľkých vysokých federálnych funkcionárov a agentov podozrivých z kolaborácie s drogovými kartelmi. Medzi inými sa jednalo o hlavného koordinátora boja proti drogám Noeho Ramíreza a riaditeľa Preventívnej federálnej polície Víctora Garaya. V roku 2009 bol vývoj bezpečnostnej situácie v Mexiku v súvislosti s aktuálnou vojnovou drogových gangov naďalej turbulentný. V januári armáda zatkla 21 policajtov z Tijuany, ktorí boli obvinení zo spolupráce s miestnym kartelom. Vo februári došlo k protestom verejnosti proti nasadzovaniu armády na boj s kriminalitou, keďže údajne počas svojich akcií porušovali ľudské práva a zneužívali svoje postavenie. Vládne orgány však demonštrácie, ktoré sa konali v niekoľkých štátoch Mexika, označili za dielo kartelov, ktoré ich mali financovať s cieľom dostať Calderónovu vládu pod tlak.¹⁴

Príkladom úspešnosti vydieračských praktík kartelov je situácia, kedy sa policajný šéf v Ciudad Juárez vo februári radšej rozhodol odstúpiť z funkcie, keďže zabijaci hrozili, že pokiaľ tak neurobí, každých 48 hodín zavraždia jedného policajta. Vláda však zaznamenala aj úspechy, keď sa jej v marci podarilo zadržať hneď niekoľkých popredných členov jednotlivých kartelov. Napr. zadržala „Vincentilla“, popredného člena a syna jedného z lídrov kartelu zo Sinaloy. Neskôr zadržala aj Vicenteho Carrilla Leyvu, jedného z významných členov kartelu z Juárezu, ktorého otec tento kartel založil a prezývali ho „Señor de los Cielos“. V neposlednom rade bol armádou zadržaný aj Sigifrido Nájera, nebezpečný člen kartelu zo Zálivu, ktorý je zodpovedný za organizáciu granátového atentátu na americký konzulát v Monterrey a na budovy spoločnosti Televisa v tom istom meste. Posledným významným zatknutým bol koncom apríla Gregorio Saucedo, jeden z lídrov paramilitantnej skupiny zabijakov Los Zetas – ozbrojeného krídla kartelu zo Zálivu.

Mexická armáda a polícia zatkli koncom mesiaca máj 27 verejných funkcionárov miestnej a štátnej vlády štátu Michoacán, ktorí sú obvinení z kolaborácie a podpory drogového kartelu La Familia pochádzajúceho z tohto štátu. Táto operácia predstavuje historicky prvý úder federálnej vlády proti tzv. narkopolitike, t.j. proti osobám v politických funkciách, ktorí preukázateľne spolupracujú s drogovými kartelmi. Medzi zatknutými sú aj viacerí vysokí funkcionári ako napr. bezpečnostná poradkyňa guvernéra štátu Michoacán alebo koordinátor poradcov štátneho prokurátora. Desiat' zatknutých osôb vykonávalo doteraz funkciu starostov v mestách štátu Michoacán. Kartelu La Familia sa aj ich pomocou podarilo v Michoacáne vytvoriť štát v štáte či akúsi paralelnú moc k moci štátnej. Mexické úrady oznámili, že všetci zatknutí budú čeliť obžalobe, keďže kartelu poskytovali rôznu formu ochrany a najmä informácie o činnosti bezpečnostných zložiek zapojených do vládnych protidrogových operácií. Podľa hovorca mexickej vlády je súčasný guvernér štátu a člen opozičnej PRD (Partido de la Revolución Democrática; Strana demokratickej revolúcie) Leonel Godoy, rovnako ako jeho predchodca, mimo týchto podozrení. V mexickej tlači sa však objavili tvrdenia o tom, že práve poslední dvaja guvernéri štátu, obaja sú členovia PRD, nepostupovali proti rozrastajúcim sa aktivitám kartelu dostatočne aktívne a stali sa ich

¹⁴ BARRÍOVÁ, Cecilia. Polémica por ejército llega a las calles. *BBC Mundo* [online]. 2009, no. 18.2.2009 [cit. 2009-06-17]. Dostupný z WWW: <http://news.bbc.co.uk/hi/spanish/latin_america/newsid_7896000/7896170.stm>.

tichými komplicmi.¹⁵ Reakciou ich materskej strany PRD je poukazovanie na politizáciu boja proti narkokartelom zo strany vládnej PAN, ktorá je údajne dôsledkom jej snahy odviesť pozornosť od problémov v strane po porážke vo voľbách do Snemovne poslancov. V súvislosti s týmito zatknutiami však predniesol prezident Calderón obavu, že spolu s rastúcimi odhaleniami infiltrácie kartelov do sféry politiky sa Mexiko dostáva do situácie, kedy „je v hre budúcnosť demokracie.“¹⁶ Zhoršenie bezpečnostnej situácie nastalo v júli 2009, kedy vláda zasadila ďalší úder kartelu La Familia – zatkla druhého najvyššieho člena kartelu Arnolda Rueda Medinu, alias „La Minsa“. Kartel vyhlásil vojnu mexickému štátu a uskutočnil simultánne útoky na viacerých miestach v Mexiku.

Poslednou významnou udalosťou v boji vlády s narkokartelmi a s nimi spojenou korupciou a pašovaním drog do USA je nahradenie colných úradníkov na vybraných hraničných prechodoch špeciálne školenými príslušníkmi armády. Vláda totiž v rámci implementácie reformného plánu v oblasti colného styku rozhodla v polovici augusta o stiahnutí 700 colníkov a o ich nahradení 1400 príslušníkmi mexickej armády, ktorí prevezmú ich funkcie. Dôvodom tohto opatrenia sú najmä časté podozrenia z korupcie a kolaborácie colných úradníkov s narkokartelmi.

5. Kooperácia s USA po nástupe B. Obamu

Barack Obama, ktorý sa ujal úradu prezidenta USA v januári 2009, už od začiatku svojho mandátu pripisuje otázkam kooperácie s Mexikom kľúčovú úlohu a vníma ho ako strategického partnera. V dôsledku zhoršujúcej sa situácie vo vojne drogových kartelov sa hlavnými témami kooperácie stali bezpečnosť, boj proti drogám a ochrana hraníc. Prezident Mexika F. Calderón bol prvou hlavou štátu, ktorú Obama prijal v Bielom dome, a to ešte pred svojim oficiálnym uvedením do funkcie. Na tejto schôdzke prezident venoval prioritnú pozornosť téme drogových kartelov. Obama vyjadril znepokojenie najmä nad zlou bezpečnostnou situáciou v prihraničnej oblasti, z ktorej sa násilie prelieva aj na územie USA. Ocenil však reakciu Calderónovej vlády, ktorá do týchto problémových oblastí vyslala armádne jednotky. Prezidenti sa zhodli, že bezpečnostná situácia v Mexiku má vplyv aj na USA a otázka drogového obchodu spája obe krajiny spoločnou povinnosťou bojovať proti nemu.

V priebehu februára zverejnilo Vrchné velenie americkej armády správu s názvom „Joint Operating Environment 2008“, v ktorej sa obširne venuje aj Mexiku a jeho bezpečnostnej situácii. Z pohľadu americkej armády je Mexiko štátom, ktorému hrozí kolaps a zaradenie medzi tzv. „failed states“, t.j. zlyhávajúce štáty s oslabenou až nefungujúcou centrálnou mocou. V reakcii na túto správu mexický prezident Calderón zdôraznil, že problém drogového obchodu je zdieľaným problémom oboch krajín a podnecuje ho najmä rastúci dopyt po drogách v USA. Hoci vládni predstavitelia odmietajú pokladať názor o zlyhávajúcom Mexiku za oficiálnu pozíciu americkej administratívy, došlo počas jari k viacerým vyjadreniam obáv a príprave protiopatrení zo strany USA na posilnenie

¹⁵ ALEMÁN, Ricardo. PRD y la narcoguerra. *El Universal* [online]. 2009, no. 15.7.2009 [cit. 2009-07-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.eluniversal.com.mx/columnas/79108.html>>.

¹⁶ BARRÍOVÁ, Cecilia. Calderón: “Está en juego la democracia”. *BBC Mundo* [online]. 2009, no. 2.6.2009 [cit. 2009-07-17]. Dostupný z WWW: <http://www.bbc.co.uk/mundo/america_latina/2009/06/090602_2155_mexico_calderon_rb.shtml>.

bezpečnosti voči Mexiku. Minister obrany Robert Gates označil problém za veľmi vážny a ponúkol Mexiku rozšírenú vojenskú kooperáciu v podobe spoločnej patrolácie na hraniciach. Ministerka vnútornej bezpečnosti USA Janet Napolitanová v prejave pred výborom Snemovne reprezentantov povýšila boj proti negatívnym efektom mexickej narkovojny na USA za jednu zo svojich priorít.

Príkladom exportu násilia z Mexika je napr. situácia v štáte Arizona, kde za posledné obdobie prudko narástli únosy a ozbrojené útoky, ktoré vykonávajú skupiny pôsobiace pre drogové kartely a ich pobočky na oboch stranách hranice. Mesto Phoenix sa dostalo na druhé miesto na svete v počte únosov za rok 2008, pred ním sa umiestnilo už len Mexico City.¹⁷ Minister spravodlivosti Eric Holder oznámil vo februári výsledok veľkej policajnej akcie vo viacerých štátoch USA, počas ktorej bolo zatknutých až 755 osôb podozrivých z napojenia na mexické drogové kartely.¹⁸ Operácie FBI a DEA (Americká protidrogová agentúra) viedli počas posledných dvoch rokov k zhabaniu obrovského množstva drog, zbraní a peňazí. Väčšina z nich patrila kartelu zo Sinaloy, ktorý je hlavným exportérom marihuany a kokaínu z Mexika do USA.

V rámci pokračujúcej implementácie Iniciatívy Mérida schválil v marci Kongres USA finančné prostriedky na boj s drogovou kriminalitou vo výške 405 mil. USD pre rok 2009, z ktorých 2/3 sú určené pre Mexiko a zvyšok pre stredoamerické krajiny. Pôvodne vláda požadovala len pre samotné Mexiko sumu 405 mil. USD ale štátny tajomník ministerstva zahraničných vecí Thomas Shannon napokon vyjadril spokojnosť s tým, že aj počas finančnej krízy USA neprestávajú podporovať svojich partnerov v boji s drogovým obchodom.

Ministerka zahraničných vecí USA Hillary Clintonová navštívila Mexiko v marci 2009 a odštartovala vlnu návštev popredných amerických politikov v Mexiku. Deklarovala záujem USA o spoločný postup proti násiliu drogových kartelov a USA označila za súčasť problému, keďže priznala, že dopyt po drogách je v USA momentálne neuhasiteľný.¹⁹ Preto je nevyhnutné, aby sa táto situácia riešila spoločne a na báze kooperácie medzi Mexikom a USA, ktorej hlavným oporným pilierom je spoločná Iniciatíva Mérida. USA preto predstavili nový plán pre zaistenie bezpečnosti hraníc. Ministerka vnútornej bezpečnosti Napolitanová ohlásila novú politiku USA v oblasti pohraničnej kontroly, ktorej podstata by mala byť jednak asistencia Mexiku v boji s drogovými kartelmi ako aj zabránenie exportu drogového násilia na územie USA. Základom posilnenej ochrany hranice by malo byť zdvojnásobenie počtu policajtov v teréne. Súčasťou plánu je aj materiálna a logistická podpora Mexiku v podobe 5 helikoptér a jedného lietadla pre mexickú armádu na letecké monitorovanie územia. Napolitanová však odmietla požiadavky niektorých guvernérov

¹⁷ Narcoviolencia se filtra en EE.UU.. *BBC Mundo* [online]. 2009, no. 24.2.2009 [cit. 2009-07-10]. Dostupný z WWW: <http://news.bbc.co.uk/hi/spanish/mundo_usa/newsid_7907000/7907697.stm>.

¹⁸ Mega operativo golpea narcos en EE.UU.. *BBC Mundo* [online]. 2009, no. 26.2.2009 [cit. 2009-06-10]. Dostupný z WWW:

<http://news.bbc.co.uk/hi/spanish/international/newsid_7911000/7911512.stm>.

¹⁹ BARRÍOVÁ, Cecilia. Narcotráfico: mea culpa de EE.UU. . *BBC Mundo* [online]. 2009, no. 26.3.2009 [cit. 2009-07-15]. Dostupný z WWW:

<http://news.bbc.co.uk/hi/spanish/latin_america/newsid_7964000/7964898.stm>.

štátov susediacich s Mexikom, ktorí požadovali aj rozmiestnenie členov Národnej gardy na spoločnej hranici.

Vrcholným bodom vzájomnej kooperácie oboch krajín v tomto roku bola návšteva amerického prezidenta Baracka Obamu v Mexiku v apríli. Centrálnou témou sa, pochopiteľne, stali otázky boja proti drogovým kartelom a násiliu, ktoré rozpútali. Jednou z príčin tejto násilnej vlny je aj rastúce pašovanie zbraní z USA smerom do Mexika, ktoré následne putujú do rúk kartelov. Podľa oficiálnych údajov je až 90% zbraní používaných vo vojne kartelov pôvodom z USA.²⁰ Obama preto priznal potrebu kontrolovať toky zbraní a peňazí cez hranicu do Mexika a podporil ratifikáciu Interamerickej konvencie proti ilegálnemu obchodu so zbraňami (CIFTA), ktorú chce presadiť v Senáte.

Poslednou akciou v bilaterálnej agende je májová iniciatíva USA pri zavádzaní kamerového monitorovania hranice s Mexikom. USA plánujú do konca roka 2012 vybudovať monitorovacie veže pre kamery a senzory, ktoré by evidovali akékoľvek pohyby na hraniciach medzi štátom Arizona a Mexikom. Konečným cieľom je pokrytie celej americko-mexickej hranice týmto monitorovacím systémom, čo sa predpokladá do roku 2014.

6. Záver

Mexické drogové kartely predstavujú dlhodobý bezpečnostno-spoločenský problém tak pre Mexiko ako aj USA. Drvivá väčšina kokaínu smerujúceho do USA prechádza práve Mexikom, ktoré sa stalo dominantnou tranzitnou krajinou. USA zase poskytujú odbytisko drog a rastúci dopyt ešte podnecuje pašerácke aktivity. Dlhodobé problémy s kontrolou spoločnej hranice vedú okrem nelegálnej migrácie do USA aj k pašovaniu zbraní a peňazí smerom do Mexika.

Vojna medzi mexickými drogovými kartelmi a vládou sa naplno rozpútala po nástupe prezidenta Felipeho Calderóna v decembri 2006. Boj proti drogovému obchodu, organizovanej kriminalite a korupcii sa stal hlavnou súčasťou jeho politiky. Efekt, ktorý vládna ofenzíva spôsobila, však nabral obrovské rozmery a viedol k priamej fyzickej konfrontácii medzi armádou a kartelmi. Nasadenie armády a jej pôsobenie v teréne malo zo začiatku veľkú podporu politikov i verejnosti, ktorí ho považovali za adekvátnu odpoveď na vzniknutú situáciu, a tým čiastočne „vystavili prezidentovi Calderónovi bianko šek“²¹, aby využil všetky kapacity štátu na boj s narkokartelmi. Početné úspešné akcie proti kartelom a zatýkanie ich popredných členov spôsobili aj vzájomné strety medzi samotnými kartelmi v snahe o zisk územia a kontrolu pašeráckych ciest do USA. Výsledkom viac ako dvojročnej vlny násilia je niekoľko tisíc mŕtvych policajtov, vojakov i civilistov. Obyvateľstvo musí každodenne čeliť dopadu negatívnej bezpečnostnej situácie najmä v severnej časti Mexika a v prihraničnej zóne s USA.

²⁰ BARRÍOVÁ, Cecilia. EE.UU. y México buscan más seguridad. *BBC Mundo* [online]. 2009, no. 17.4.2009 [cit. 2009-07-17]. Dostupný z WWW:

<http://www.bbc.co.uk/mundo/america_latina/2009/04/090416_0513_analisis_obama_mex_jrg.shtml

>.
²¹ Consensos en torno al Ejército : Editorial. *El Universal* [online]. 2009, no. 14.7.2009 [cit. 2009-07-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.eluniversal.com.mx/editoriales/44877.html>>.

Napriek snahe vlády a nasadzovaniu armády sa násilie nepodarilo zmenšiť a dostať pod kontrolu aj kvôli rastúcej korupcii v radoch mexickej polície a justície. Nedávne odhalenie napojenia kartelov na politických funkcionárov v štáte Michoacán podáva dokonca obraz o hrozbe vplyvu drogových bossov na politické inštitúcie krajiny. Okrem toho, rastúce excesy príslušníkov ozbrojených síl najmä v podobe porušovania ľudských práv predstavujú škvrnu na úspechoch, ktoré ich akcie priniesli. Na politickej scéne Mexika už preto nevládne úplná jednota ohľadne rozsahu ich pôsobnosti. Po júlovej volebnej porážke vládnucej PAN vo voľbách do Snemovne poslancov začína strana meniť svoj kurz a jej líder v Senáte Gustavo Madero už vyzval na prehodnotenie úlohy armády a na limitáciu jej aktivít. Je preto možné, že v nasledujúcich troch rokoch smerom k prezidentským voľbám v lete 2012 sa aj táto otázka stane predmetom politického boja, čo môže vyústiť do nežiaduceho scenára celkovej politizácie boja proti kartelom. Tieto obavy zintenzívňuje aj súčasné rozloženie politických síl v krajine, keďže prezident Calderón z PAN bude musieť vo zvyšných troch rokoch svojho mandátu kooperovať so Snemovňou, v ktorej má odteraz väčšinu strana PRI. Kľúčom k prekonaniu tak komplexného bezpečnostného problému ako tento je predovšetkým kooperácia oboch zainteresovaných krajín – Mexika a USA. Prvým krokom bolo prijatie Iniciatívy Mérida v roku 2007, ktorá sa poskytnutím materiálo-technickej podpory i know-how snaží posilniť Mexiko a Strednú Ameriku v boji s drogovým obchodom. Nová fáza protidrogovej kooperácie je spojená s nástupom amerického prezidenta Obamu, ktorý problému mexickej drogovej vojny pripisuje veľký význam. Otázky bezpečnosti a protidrogovej kooperácie sa prakticky stali prioritnou náplňou bilaterálnej agendy a značne determinujú politické vzťahy Mexika s USA.

Viacere opatrenia za posledného pol roka ukázali odhodlanie spoločne a komplementárne čeliť tejto výzve a riešiť jej najzávažnejšie implikácie na bezpečnosť oboch krajín. Na druhej strane však USA podnikajú aj individuálne kroky na posilnenie svojej vnútornej bezpečnosti, keďže Mexiko vnímajú ako bezpečnostnú hrozbu a pre jej blízkosť a bezprostrednosť jej pripisujú veľký význam.

Otázka budúceho vývoja však zostáva otvorená, nakoľko situáciu v Mexiku nemožno nazvať pokojnou a bezpečnostné zložky aj napriek snahe a zahraničnej pomoci nie sú plne schopné eliminovať násilie kartelov ani ich ilegálne aktivity. Druhou stranou mince v boji proti narkoobchodu sú aj jeho hlbšie sociálno-ekonomické korene a pozadie. Časti obyvateľstva vyrastajúce v extrémnej chudobe, bez vzdelania a zodpovedajúcich životných podmienok sú na podobný druh organizovanej kriminálnej činnosti náchylné, a preto je popri „hard-power“ akciách voči kartelom nutné postupovať proti ich moci a vplyvu aj za použitia „soft-power“ prístupu, ktorý by sa okrem efektívizácie súdneho systému a posilnenia právneho štátu mal usilovať o pôsobenie najmä štrukturálnymi a preventívnymi opatreniami smerujúcimi do sociálno-ekonomickej oblasti alebo do oblasti vzdelávania.

Asociace
pro mezinárodní
otázký
Association
for International
Affairs

Briefing Paper 4/2009

Vojna drogových kartelov v Mexiku a jej implikácie pre mexicko-americké vzťahy

–
Srpen 2009

O autorovi

Ivan Kováč je členom Amerického programu AMO. Vo svojom výskume sa zameriava na región Latinskej Ameriky. Zaoberá sa predovšetkým zahraničnou a bezpečnostnou politikou Mexika a krajín Strednej Ameriky. Je študentom doktorandského štúdia v obore medzinárodné vzťahy na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.